

DIALOGUS XV.

De Præmiis Victorum, cum primis de
CORONIS publice signatis.

TULLIUS.

Roma Orbis Domina fieri omni cum contentione percupi- I.
ens, juvenes omnes in bellum coëgit. Militum Ordinem
Civibus domesticis prætulit, & absque stipendiis milita-
ribus egregie factis nemini aliquam ad honores viam re-
liquam fecit. Duram ergo castra sequendi necessitatem, arduam
belli disciplinam, & exercitationem, quotidiana vitæ discrimina
tolerabilia suis facere cupiens, *Præmiis* in bene merentes libe-
ralissima fuit: sed quæ honori quidem cederent, fortunam vero
domus, censumque parum augerent. Ita Reipublicæ sine sumtu
profusam esse licuit: Militibus autem Præmia sua sic animos ac-
cenderunt ad Gloriam, ut molliæ commodorum, rei que fami-
liaris opulentia eosdem nequaquam dissolverent.

Quia porro Militum omnium erat, sudare, & algere, atque II.
hoc pacto bene mereri: infimo etiam cuilibet Præmiorum spes
certa supererat, quæ minime falleret: nisi, cum quandoque si-
multas, & invidia, pulchrum Justitiæ ordinem perverterent.
Cum vero Numos tecum vestigare, non Historiam Romanam te-
xere proposuerim: ac Militum Gregariorum Præmia publice si-
gnata non fuerint: eorum duntaxat Honorum, quibus Duces, ac
Imperatores affecti sunt, Exempla hic sperare te licet. At ne
plane ignarus abeas in re, quam forte vehementius cupis: aliqua
tibi saltem etiam de Militum Præmiis, sed summo compendio,
præfabor. *PUBLIUS*. Quantumlibet pauca tu dixeris, ego ta-
men rerum pulcherrimarum notitiam per te uberem consequor,
ac lumine, quod mihi accendis, amplissime video. Fare igitur,
age, quia res digna est homine ingenuo, honestate magis, quam
commodis, ad illustria duci.

III. *TULLIUS*. Præmiorum alia communia erant, ac perpetua consuetudine pro Victoribus, Veteranis, Emeritis, justamque Missionem consecutis omnibus, constituta: videlicet Stipendium, quod augebatur: *Frumentum*, i. e. Annona largius præbita: *Commoda* denique, si Coloniais novis deductis, distributi sunt in Milites Eremitos Agri, adjectis Municipii juribus: vel si annua pecuniarum portio Senibus, minusque jam corpore valentibus, gratia Cæsarium penderetur. Quam in rem *Augustus*, teste *Suetonio*, peculiare *Militum Ærarium cum vectigalibus novis instituit*, ne, aut etate, aut inopia, post missionem sollicitari ad res novas possent. Alia rursus erant *Præmia Singularia*, peculiaribus meritis destinata, & his tantum, qui ea collegerant, impensa. In quibus opus non est, Gradus altiores Præfecturarum inferiorum, Decurionatus, Centurionatus, cooptationis in Prætorianarum Cohortium numerum, & reliqua hujusmodi commemorare. Solummodo enim hic mihi de *Donis Militaribus* agere animus est, quorum publica largitione, Merita singularia palam recognoscebantur.

Cap. 49.

IV. Ubi velim: reminisci te verborum *Valerii Maximi*, supra *Dial. IX. n. 9.* a me excerptorum, quibus ipse *Luc. Sicinii Dentati* gloriam recensuit, ajens: Eum novem triumphales Imperatorum Curus inscutum, totius Civitatis oculos in se numerosa Donorum pompa convertisse, sibi prælatis Aureis Coronis octo, Civicis XIV. Muralibus tribus, Obsidionali una, Torquibus CLXXXIII. Armillis CIX. Hastis XVIII. Phaleris XXV. Audis hic ex homine, qui diu Castra ipsemet secutus, rem oculis hausit, subque *Tiberio Imp.* claruit, omnia Militarium Donorum genera uno cumulo percensita: de quibus ego nunc peculiariter, brevissime vero commentabor.

V. *Torques* a collo pendulos, item *Armillas* brachiorum dextrorum ornamenta, non a metallo, sed sola Præmii publici existimatione pretium duxisse, tam ex copia, qua dispensabantur, cum *unicus Dentatus* plusquam trecentis gloriaretur, tum ex cæterorum Donorum descriptione, facile intelliges. Vilis ergo metalli erant, de quo dicere licuit: *Non omne, quod splendet, aurum est.* Honorem autem non vilem sic munere publico ornatis contulerunt, ex quo innotuit omnibus, soli militum Virtuti hoc pacto testimonium reddi. Immo nec debebant esse pretiosi *Torques*, Militibus præmio dati, ut ab illis, quos pompæ causa ære suo compa-

ratos alii gestabant, visu ipso discernerentur. Plerumque filis duntaxat auri, argenteve spurii, funiculorum in morem contextis, & annulari forma colligatis, constitisse scribuntur, sicut & *Armilla*.

Phalera distribuebantur in Equites, rem præ cæteris eximie gerentes, & Equis in decus cedebant, frontibus eorum appensæ. His quoque aurum, vel argentum, inductum duntaxat, fulgorem aliquem adscivit. *Hastæ puræ* erant persæpe ex ligno plane communi, subinde colore aliquo depictæ, nulla vero cuspidè præfixæ, quocirca *puræ* dicebantur, ut chartam puram dicimus, cui nihil inscriptum. Tales nemini, nisi donato, gerere licuit. Sic etiam sentias de *Vexillis* parvulis, alio Equitum dono, vilis panni, jam uno solum, jam vario colore tincti. His omnibus nemo ditior fiebat: id autem honoris, qui auro contra existimabatur, consecuti sunt Milites, ut eisdem ornati, Imperatorem suum Romæ triumphantem comitari auderent, Urbisque totius oculis virtutem suam, his præmiis affectam, prædicare.

Ast non paulo glorioseus erat, *Coronis* jactare se potuisse: quæ, ut quis varie meritis erat, etiam formæ, ac laudis variæ fuerant. *Coronæ Auræ*, non a metallo divite, quo essent, sed fulgore auri duntaxat exterius inducto ita compellatæ, nec alterius rei formam distinctam habentes, dabantur pro quibuslibet fortibus factis: quales octo *Dentato* prælatas, *Valerius* prædicavit. *Civica* omnibus illustrior censebatur, arcano Reipublicæ ingenio, ut, quanti suos Cives illa faceret, palam constaret, ac vicissim impetraretur a Civibus, Reipublicæ commoda etiam vitæ, & sanguini antehaberi. Fiebat e frondibus *querneis*: quod hæc Arbor, Jovi sacra, Religionem inspiraret: præterea longavitate sua conservatæ in longius vitæ symbolum existeret. Plectebatur nudis ex ramusculis, nullo penitus ornatu alio superaddito, ut ne quidem externo splendore speciem quamdam Lucri præferret, Patribus nimirum *salutem Civis in pretio esse nolentibus*, quod *Plinius* ait, *clara professione, servare hominem nefas esse lucris causa*.

Dabatur illi hæc *Corona*, qui extra calorem communis pugnæ Civem jamjam ab hoste periturum, hoc interfecto servaverat: nam ipsa in acie dimicabant omnes pro se, ac pro omnibus, æquali periculo. Servatus ipsemet vitam alteri suam fateri debebat, eique *querneum Sertum* suis imponere manibus: quod sæpe majori legis, quam animi æquitate fiebat, dum quemlibet fere

VI.

VII.

Libr.
XVI. c. 4.

VIII.

fere puderet, se Concive Servatore eguisse. Interim sic coronatus, instituto antiquo, facultatem accepit, in Orchestra Patriorum publicos inter Ludos confidendi: quo dum intraret, universus eidem Senatus assurrexit. Publicis oneribus, ac operis gravioribus, tam ipse, quam Pater, Avusque, perpetuo eximebantur.

IX. *Obsidionalis* Corona Militum præmium non erat, sed ipsorum Ducum, qui urbem, Civibus, aut Municipibus Romanis habitatam, ab hostium obsidione liberantes, non unum, sed plures Cives conservaverunt. Hæc *Graminea* fuit, illo ex agro plexa, quo depulsus est hostis, pariterque venerationem traxit e Martis Religione, cui Gramen dedicabatur. Ne autem ex obsidenda, vel eliberanda urbis per arduo labore Militibus nihil præmii accederet, fiebant etiam Corona *Vallis*, atque *Muralis*, deauratis e laminis. Prior istarum habebat formam *Valli*, eique dabatur, qui Valla, vel Castra hostium primus irrupit. Posterior *Muri pinnati*, & quasi *turrium* speciem prætulit, ejus præmium, qui primus in Murum ascendit. Demum & *Navalis* quoque Corona fingebatur, dicta *Rostrata*, quod aureis laminis, quasi Rostri navium, compingeretur. Hac illi coronabantur, qui præclarissime egerant, cum Classe pugnaretur. Sed hæc paucissimis obtigit, quoniam Romani, neque tam frequenter, neque tam feliciter, mari, ac terra, conflixerunt. Specimen hujus Coronæ dant *M. Agrippæ* Numi, quorum unum tibi Part. I, Tab. III, n. 17. pinxi.

X. Et hæc obiter excerpere tibi libuit ex *Rosno*. per *Demsterum* curato Antiquitat. Romanar. L. X. cap. 26. & 7. *Samuel*. Item *Pitisci* Lex. Antiquit. suis Vocib. ac Liter. Atque *Acerra nov.* Philolog. Part. I. a pag. 385. egregiis ibi testimoniis firmata, multis vero etiam quæstionibus disputata. *PUBLIUS*. Paucis juxta me docuisti, ac bonis. Nescio, quam brevitatis gratiam habeat, ut ea Magistra summa cum voluptate discatur. Comparo me jam ad Numos tuæ Tabellæ ultimæ perelegantes contemplandos, cum ita volueris. *TULLIUS*. Volo sane. Poteram vero capita *Bellicæ Gloriæ Augustæ*, quæ supersunt nobis, tot Numis coram te explicare, qui facile quinque alias Tabellas expleissent. Sed Libelli, non Libri, Tironibus, prima cujuslibet Artis Rudimenta posituris, conveniunt.

PUBLIUS. Numus I. plane peregrinæ mihi formæ, herbam XI. fistit ignotam, e qua plexa est Corona, quæ in medio appellatur Tab. VI. ISTHMIA. Circum ex *Legenda* residuum est: - - - - ENO II n. 1. VIR. is COR. *inibi*. Ni tamen fallar. *TULLIUS*. Haud falsus es. Romani consilium, Coronas in Milites distribuendi, ceperunt ex Græcis. Horum namque in Ludis, Certaminibus, & Agonibus, *Olympicis*, *Pythiis*, *Nemeis*, *Isthmycis*, Coronæ variis ex herbis, & frondibus plexæ, Victoriis proponebantur. Erat hoc tantum Gloriæ illicium, ut universæ Græciæ Juventus eo conflueret: non, quod Coronæ alicujus pretii essent, sed, quod omnes alios agone vicisse, hujus Præmii testimonio, laudem Orbis compararet. *PUBLIUS*. Recordor eorum, quæ his de Ludis jam *Exercitat. Proem.* Dial. II. n. 9. brevissime mihi suggesseras.

TULLIUS. Hujus Gloriæ cupidine cum etiam *Nero* Cæsar adeo XII. flagraret, ut ad Ludos ipse accedens, Agonothetis publice misceretur: *Coronis* deinde, magis pro Majestate, quam pro merito donatus est, ac vicissim Urbibus illis, ut Imperator, grandibus Privilegiis favit. Ita factum, ut omnes passim Coronæ Agonales ad ipsum Romam transmitterentur, & nemini privatorum spes ulterior eandem adipiscendi, tum quidem superesset. Ipse porro jucundus has Coronas, qua erant forma, publice signatas, Numis in ævum transmitti curavit. Ex his Numus est præsens: quem *Cl. Patinus* p. 90. ac præteritæ Ill. *Spanhemius* I. p. 314. cum aliis tribus evulgarunt. Corona hæc *Isthmia* ex *Apio* plexa est, quamvis deinceps etiam e *Pinu* neceretur. In hoc demonstrando latus est pro more *Spanhemius*: uti *Patinus* in docendo *Neronis* ad hæc Agonalia affectu, atque Urbium in iis deferendis certante obsequio. Quod nostra non interest.

PUBLIUS. Coronam alteram *Rostratam*, atque *Navalem*, Lauro XIII. intertextam, ex antè dictis agnosco. Literæ vero C. A. in me- Tab. VI. dio quomodo legendæ, dubius adhæreo. *TULLIUS*. Lege: C. *asar* n. 2. A. *ugusta*. Numus hic inter alios hujus Colonæ apud *Cl. Patinum* p. 25. Caput *Augusti* refert in *Adversa*: Corona ista Victoriæ Actiacam, de M. Antonio prelio navali relatam eidem gratulatur. Augusti namque non detrectarunt consueta Militum Præmia, & Coronas, ne suo contemptu easdem viles efficerent. Majestate tamen sua indignum rebantur. aliena ex manu illas accipere. Admittebant vero, immo cupiebant, easdem sibi Senatus consulto

Metam. decerni, & vel ante fores Pratorias, vel in Capitolio suspendi,
I. v. §62. ac omnium oculis in sui gloriam subjici. Unde *Ovidius* de lauro:

Postibus Augustis eadem fidissima Custos
Ante fores stabis, mediamque tuebere *Quercum*.

Magis autem placebat, easdem vel Romæ, vel in Coloniis, auro, argentoque, & ære lignato æternæ memoriæ transcribi.

XIV. *PUBLIUS*. Numus III. rursus ignota mihi Corona superbit,
Tab. VI. inscripto Nomine: AUGUSTUS. Quænam illa? *TULLIUS*.
n. 3. *Myrthea* foliis latis, ac tenuiter dentatis, Ovantium olim propria,
quævis postea, ex æmulatione cum Triumphantibus, etiam:
qui ovabant solummodo, se Lauro incingerent. Tenes *Augusti*
Numos, Laurea Corona ornatos: cui proinde ut nulla deesset,
Item n. 4. *Myrthea* quoque hoc in Numo est assignata, uti *Quernea* in sequen-
ti. *PUBLIUS*. Nosco illam, ejusque titulum inscriptum intelligo:
OB CIVIS (id est *Civeis*, nempe *Cives*) SER V. atos P. atri P. atria.
Possideo autem & argenteum Numum, auro inducto fulgentem,
primæ magnitudinis: ubi Corona quænea gemini Capricorni,
orbem & gubernaculum navale sustinentis, tergo imponitur, cum
inscriptione: S. P. Q. R. P. atri P. atria OB CIVES SERVATOS.
Cur non hunc potius pinxisti? *TULLIUS*. Vide, cui fidas. Belle tibi Numus iste Augustum redhibet, sed artificio manus recentis. Illius etenim ævo Numi aurei, & argentei, primæ magnitudinis fieri nequaquam solebant. De Assibus æreis aliud est, qui semper cudebantur. *PUBLIUS*. Tales *Cæsi Caligulæ* magni duo apud me cubant, intra Coronam quæneam, absentibus vero Capricornis, inscripti, ut Argenteus, mox a te reprehensus. *TULLIUS*. Coronam hanc *Augustus* æquius longe præ *Caligula* meruit, optante, ut Populus Romanus unam cervicem haberet, uno ictu præcidendam. *Tiberius*, inter utrumque imperio medius, haud paulo modestior, referente *Suetonio*, Prænomen Imperatoris, Cognomenque *Patris Patriæ*, & *Civicam in vestibulo Coronam* recusavit, neque in Numis ejus aliquando videndam.

XV. *PUBLIUS*. Proximos duos Numos ut ipse recenseras, oro.
TULLIUS. Quemadmodum ad magnificentiam Victorum Ducum, Triumphi præmium sperantium, id omne conquirebatur, quod hoc illustre Spectaculum Gloriæ splendidius reddere poterat: ita
&

& Provinciæ, tam quæ subactæ, & adquisitæ fuerant, quam ex antiquo amicæ, ac sociæ, symbolam suam in hanc pompam *Coronis*, non auro pictis, sed vere *Aureis*, legatione publica submissis conferebant. Quod quidem libero primum officio, mox etiam debito fecerunt. Ab obsequio Victorum transibat hæc res in eam necessitatem, ut, quicumque Dignitatem quamvis summam inirent, uti Consules Romæ, Proconsules, ac Prætores in Provinciis, Imperatores in Principatu, similibus *Coronis* æque honorari deberent. Et parum erat, Coronam unam offerri: oportuit, pro cujuslibet provinciæ opulentia, easdem ad numerum submitti, Muneris interim ac Doni nomine retento. Tandem Imperatores id in Tributum converterunt, non jam amplius *Coronas*, sed Aurum purum, aut signatum, quod *Coronarium* dicebant, lege Constituentes.

Testis hujus rei præfens Numus prior existit, ex Celerbr. XVI. *Vaillantio* Histor. Arfacid. P. I. p. 324. tibi pictus. In quo Parthia foeminae habitu sistitur, cum vitta capitis acuta, læva pharetram gerens, arcu pone comparente, dextra extensa *Coronam* offerens: quam Auream *Vologeses* Parthorum Rex, *Antonino Pio* Augusto, non quidem Victori, vel Triumphatori, sed Imperium ineunti, submissit, adscripto Nomine: PARTHIA. Caput *Antonini* Adversam illustrat. Tu tamen *Coronam* hanc, non quasi Tributum imperatum, aspicias, sed tanquam Donum ac Munus amici & socii Regis. PUBLIUS. Multum placet hic Nimus: posterior vero non minus me rapit.

TULLIUS. Editus est hic Denarius, cum capite Herculis in XVII. Adversa, ab *Ursino* in Gente *Cornelia* p. 90. & iterum ab Ill. *Spanhemio* II. p. 213. utriusque sensu signatus a *Cornelio Fausto*, filio *Luc. Cornelii Sullæ* Dictatoris, Genero vero *Pompeii Magni*. Discendunt autem ab invicem laudati Magni Antiquarii: quod *Ursinus* quatuor Coronas laureas, hic circum Orbem positas, ad *Sullæ* Triumphum unicum biduanum, ex Græcia, Asia, Ponto, & Mithridate Rege actum, referri debere existimaverit. Contra vero *Spanhemius* in sententiam *Vaillantii* propius inclinæ, qui hunc Numum tres ad triumphos *Pompeii*, ex Europa, Africa, Asia, & ex Piratis actos, rectius pertinere arbitratus est. Suae fit hoc ipsi Orbis in medio Coronarum, unacum testimonio *Dionis*, asserentis: præter Triumphum ultimum, pariter biduanum,

apparatum insuper fuisse Magnum, sumtusque ingentis Tropheum, cum titulo: *De Orbe terrarum*. Quod continuo confirmasse videtur *Valer. Maximus*, narrationem de indigna cæde *M. Pompeii* hoc epiphonemate concludens. „Ejus Caput, *tribus Coronis* „spoliatum, in *Suo modo Terrarum Orbe* nusquam sepulturæ locum cum habuit. „Utralibet harum sententiarum valeat, *Coronæ*, hunc Numum ornantes, eum cæteris *Coronariis* Numis, ut ita dicam, recte socium constituunt. *Palme* in eo ramus lauris per se consonat. *Arista*, unum ex Fortunæ muneribus, tessera Felicitatis, Triumpho partæ, non inepte censetur. Immo hunc Numum potius ad *Pompeii*, quam *Sulle* honorem usum esse, quodammodo indicat. Primus namque, non posterior, dum Roma gravi fame laboraret, Senatus Consulto in Siciliam navigans, ingentem inde frumentorum abundantiam, contempto, superatoque omni periculo, vitæque discrimine, advexit, universi Populi acclamatione Pater Patriæ palam deprecidatus.

DIALOGUS XVI.

De Numis, Ovationem, Triumphum,
Quadrigas, Arcus, & Statuas
exhibentibus.

TULLIUS.

- I. **S**Unnum Ducis Victoris Præmium erat *Triumphus*, cum tanta profusione opum, pompæque ostentatione agi solitus, ut, si Scriptoribus hac de re fides integra detur, magnificentius aliud humanæ Gloriæ, vanitatisque Theatrum institueret Mundus non potuerit. Ast non omnibus, quantumvis clarissimis Victoribus, triumphare ex lege permissum est, quousque potestas, & arrogantia nimia, vim legi non fecerunt. Hac porro constitutum erat: I. mo Solum Supremum Imperatorem, *bona-
ribus*